

Βρυξέλλες, 21.11.2023
C(2023) 9507 final

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 21.11.2023

σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος της Ελλάδας

{SWD(2023) 951 final}

(Το κείμενο στην ελληνική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

ΓΝΩΜΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

της 21.11.2023

σχετικά με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος της Ελλάδας

(Το κείμενο στην ελληνική γλώσσα είναι το μόνο αυθεντικό)

ΓΕΝΙΚΕΣ ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Ο κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 473/2013¹ θεσπίζει διατάξεις με τις οποίες βελτιώνεται η παρακολούθηση των δημοσιονομικών πολιτικών στη ζώνη του ευρώ, ώστε να διασφαλίζεται ότι οι εθνικοί προϋπολογισμοί είναι συμβατοί με τις κατευθύνσεις για τη χάραξη οικονομικής πολιτικής που εκδίδονται στο πλαίσιο του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης και του Ευρωπαϊκού Εξαμήνου για τον συντονισμό των οικονομικών πολιτικών.
2. Βάσει του άρθρου 6 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 473/2013, τα κράτη μέλη υποχρεούνται να υποβάλλουν κάθε έτος, έως τις 15 Οκτωβρίου, στην Επιτροπή και στην Ευρωμάδα σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος, όπου καθορίζονται οι δημοσιονομικοί στόχοι για το επόμενο έτος και περιλαμβάνονται οι κύριες πτυχές στις οποίες βασίζονται οι δημοσιονομικές προοπτικές της γενικής κυβέρνησης και των υποτομέων της.
3. Στις 8 Μαρτίου 2023, η Επιτροπή εξέδωσε ανακοίνωση² στην οποία παρέχονται κατευθύνσεις δημοσιονομικής πολιτικής για το 2024 και στην οποία επιβεβαιώθηκε ότι η γενική ρήτρα διαφυγής του Συμφώνου Σταθερότητας και Ανάπτυξης θα απενεργοποιηθεί στο τέλος του 2023.
4. Στις 26 Απριλίου 2023, η Επιτροπή υπέβαλε τρεις νομοθετικές προτάσεις³ για την εφαρμογή συνολικής μεταρρύθμισης του δημοσιονομικού πλαισίου της ΕΕ. Κεντρικός στόχος των προτάσεων είναι η ενίσχυση της βιωσιμότητας του δημόσιου χρέους και η προώθηση της βιώσιμης και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξης μέσω μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων. Στις προτάσεις της, η Επιτροπή αποσκοπεί στη βελτίωση της εθνικής οικειοποίησης, στην απλούστευση του πλαισίου και στη μεγαλύτερη μεσοπρόθεσμη επικέντρωση, σε συνδυασμό με αποτελεσματική και πιο συνεκτική επιβολή. Σύμφωνα με τα συμπεράσματα του Συμβουλίου που εκδόθηκαν

¹ Κανονισμός (ΕΕ) αριθ. 473/2013 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 21ης Μαΐου 2013, σχετικά με κοινές διατάξεις για την παρακολούθηση και την εκτίμηση των σχεδίων δημοσιονομικών προγραμμάτων και τη διασφάλιση της διόρθωσης του υπερβολικού ελλείμματος των κρατών μελών στη ζώνη του ευρώ (ΕΕ L 140 της 27.5.2013, σ. 11).

² Ανακοίνωση της Επιτροπής προς το Συμβούλιο, «Κατευθύνσεις δημοσιονομικής πολιτικής για το 2024» [COM(2023) 141 final της 8.3.2023].

³ Πρόταση της Επιτροπής για κανονισμό του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου σχετικά με τον αποτελεσματικό συντονισμό των οικονομικών πολιτικών και την πολυμερή δημοσιονομική εποπτεία καθώς και την κατάργηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1466/97 του Συμβουλίου [COM(2023) 240 final της 26.4.2023]· πρόταση της Επιτροπής για κανονισμό του Συμβουλίου για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΚ) αριθ. 1467/97 για την επιτάχυνση και τη διασαφήνιση της εφαρμογής της διαδικασίας υπερβολικού ελλείμματος [COM(2023) 241 final της 26.4.2023]· πρόταση της Επιτροπής για οδηγία του Συμβουλίου για την τροποποίηση της οδηγίας 2011/85/ΕΕ σχετικά με τις απαιτήσεις για τα δημοσιονομικά πλαίσια των κρατών μελών [COM(2023) 242 final της 26.4.2023].

στις 14 Μαρτίου 2023⁴ και στις 27 Οκτωβρίου 2023⁵, στόχος είναι η ολοκλήρωση των νομοθετικών εργασιών το 2023. Δεδομένου ότι δεν έχει ακόμη τεθεί σε εφαρμογή ένα νέο νομικό πλαίσιο, που θα βασίζεται στο αποτέλεσμα της επανεξέτασης της οικονομικής διακυβέρνησης η οποία βρίσκεται σε εξέλιξη, εξακολουθεί να εφαρμόζεται το ισχύον νομικό πλαίσιο. Η δημοσιονομική συνιστώσα των ειδικών ανά χώρα συστάσεων της άνοιξης του 2023 περιλάμβανε στοιχεία των νομοθετικών προτάσεων της 26ης Απριλίου 2023 τα οποία ήταν σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία.

5. Όπως ανακοινώθηκε στις κατευθύνσεις δημοσιονομικής πολιτικής για το 2024⁶, η Επιτροπή θα προτείνει στο Συμβούλιο να κινήσει διαδικασίες υπερβολικού ελλείμματος στη βάση του ελλείμματος την άνοιξη του 2024, βάσει των απολογιστικών στοιχείων για το 2023, σύμφωνα με τις ισχύουσες νομικές διατάξεις. Τα κράτη μέλη κλήθηκαν να το λάβουν αυτό υπόψη κατά την εκτέλεση των προϋπολογισμών τους για το 2023 και την κατάρτιση των σχεδίων δημοσιονομικών προγραμμάτων τους για το 2024.
6. Ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας⁷ παρέχει χρηματοδοτική στήριξη για την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων και επενδύσεων, κυρίως για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης. Ο μηχανισμός αποσκοπεί επίσης στην αύξηση της ανθεκτικότητας του ενεργειακού συστήματος της Ένωσης μέσω της μείωσης της εξάρτησης από τα ορυκτά καύσιμα και της διαφοροποίησης του ενεργειακού εφοδιασμού σε επίπεδο Ένωσης («στόχοι του REPowerEU»)⁸. Ο μηχανισμός θα ενισχύσει την ανθεκτικότητα και τη δυνητική ανάπτυξη των οικονομιών των κρατών μελών, συμβάλλοντας με τον τρόπο αυτόν στη δημιουργία θέσεων εργασίας και στη βιωσιμότητα των δημόσιων οικονομικών. Μέρος αυτής της στήριξης έχει τη μορφή μη επιστρεπτέας χρηματοδοτικής στήριξης («επιχορηγήσεις»), η οποία συνεπάγεται δημοσιονομική ώθηση χρηματοδοτούμενη από την Ένωση. Μαζί με τα ταμεία της πολιτικής συνοχής και τον Μηχανισμό Δίκαιης Μετάβασης, ο μηχανισμός ανάκαμψης και ανθεκτικότητας στηρίζει τη δίκαιη και χωρίς αποκλεισμούς ανάκαμψη στην ΕΕ σύμφωνα με τον ευρωπαϊκό πυλώνα κοινωνικών δικαιωμάτων.
7. Η οικονομική πολιτική θα πρέπει να συνεχίσει να αντιμετωπίζει, αφενός, τους κινδύνους που συνδέονται με τον υψηλό πληθωρισμό και, αφετέρου, τις μακροπρόθεσμες προκλήσεις. Παρά τη μείωσή του, ο πληθωρισμός στη ζώνη του ευρώ εξακολουθεί να αποτελεί πηγή ανησυχίας. Είναι ουσιαστικής σημασίας ο πληθωρισμός να συνεχίσει να μειώνεται και οι προσδοκίες για τον πληθωρισμό να παραμείνουν σταθεροποιημένες, σε συνδυασμό με συνεπή νομισματική και δημοσιονομική πολιτική, με παράλληλη διατήρηση ευελιξίας λόγω της υψηλής

⁴ Συμπεράσματα του Συμβουλίου με θέμα «Κατευθύνσεις για τη μεταρρύθμιση του πλαισίου οικονομικής διακυβέρνησης της ΕΕ» της συνόδου του Συμβουλίου ECOFIN της 14.3.2023, 6995/1/23 — REV 1.

⁵ Σύνοδος του Ευρωπαϊκού Συμβουλίου (26 και 27 Οκτωβρίου 2023) – Συμπεράσματα, EUCO 14/23.

⁶ COM(2023) 141 final.

⁷ Κανονισμός (ΕΕ) 2021/241 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 12ης Φεβρουαρίου 2021, για τη θέσπιση του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας (ΕΕ L 57 της 18.2.2021, σ. 17).

⁸ Κανονισμός (ΕΕ) 2023/435 του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου, της 27ης Φεβρουαρίου 2023, για την τροποποίηση του κανονισμού (ΕΕ) 2021/241 όσον αφορά τα κεφάλαια για το REPowerEU στα σχέδια ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και για την τροποποίηση των κανονισμών (ΕΕ) αριθ. 1303/2013, (ΕΕ) 2021/1060 και (ΕΕ) 2021/1755 και της οδηγίας 2003/87/ΕΚ (ΕΕ L 63 της 28.2.2023, σ. 1).

αβεβαιότητας. Ειδικότερα, τα μέτρα στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας που έχουν ληφθεί για την αντιμετώπιση του κλυδωνισμού των τιμών της ενέργειας θα πρέπει να καταργηθούν σταδιακά και τα σχετικά κονδύλια που θα εξοικονομηθούν να χρησιμοποιηθούν για τη μείωση των δημόσιων ελλειμμάτων, το συντομότερο δυνατόν το 2023 και το 2024. Εάν νέες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας καταστήσουν αναγκαία τη θέσπιση νέων μέτρων στήριξης ή τη συνέχισή τους, αυτά θα πρέπει να στοχεύουν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, καθώς και να είναι δημοσιονομικώς ανεκτά και να διατηρούν τα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας. Επιπλέον, τα κράτη μέλη θα πρέπει να συνεχίσουν να διατηρούν τις εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις και να διασφαλίσουν την αποτελεσματική απορρόφηση των επιχορηγήσεων στο πλαίσιο του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων κονδυλίων της ΕΕ, ιδίως για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης.

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ

8. Στις 15 Οκτωβρίου 2023, η Ελλάδα υπέβαλε το οικείο σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος για το 2024. Με βάση το σχέδιο αυτό και λαμβάνοντας υπόψη τη σύσταση του Συμβουλίου προς την Ελλάδα της 14ης Ιουλίου 2023⁹, η Επιτροπή εξέδωσε την ακόλουθη γνώμη σύμφωνα με το άρθρο 7 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 473/2013.
9. Σύμφωνα με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος, το πραγματικό ΑΕΠ της Ελλάδας προβλέπεται να αυξηθεί κατά 3 % το 2024 (2,3 % το 2023), ενώ ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ προβλέπεται να ανέλθει σε 2,4 % το 2024 (4 % το 2023). Αντίστοιχα, σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής, το πραγματικό ΑΕΠ της Ελλάδας προβλέπεται να αυξηθεί κατά 2,3 % το 2024 (2,4 % το 2023), ενώ ο πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ προβλέπεται να ανέλθει σε 2,8 % το 2024 (4,3 % το 2023).

Οι κύριες διαφορές ανάμεσα στις δύο δέσμες προβολών για την ανάπτυξη για το 2024 αντικατοπτρίζουν τη συντηρητικότερη πρόβλεψη για την αύξηση των επενδύσεων στις φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής. Ειδικότερα, σύμφωνα με τις προβλέψεις της Επιτροπής, αναμένεται επιβράδυνση της κατασκευής κατοικιών μετά την πολύ δυναμική αύξηση που καταγράφηκε την περίοδο 2020-2023.

Συνολικά, το μακροοικονομικό σενάριο στο οποίο στηρίζονται οι δημοσιονομικές προβολές στο σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος φαίνεται να είναι ευνοϊκότερο από τις φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής για το 2024, ενώ συνάδει σε γενικές γραμμές με αυτές για το 2023.

Η Ελλάδα συμμορφώνεται με την απαίτηση του άρθρου 4 παράγραφος 4 του κανονισμού (ΕΕ) αριθ. 473/2013, δεδομένου ότι το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος βασίζεται σε μακροοικονομικές προβλέψεις που έχουν εγκριθεί από ανεξάρτητο φορέα.

10. Σύμφωνα με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης της Ελλάδας προβλέπεται να μειωθεί στο 1,0 % του ΑΕΠ το 2024 (από 2,1 % το 2023), το οποίο οφείλεται κυρίως στη σταδιακή κατάργηση των μέτρων στον τομέα της ενέργειας και των έκτακτων δαπανών που σχετίζονται με φυσικές

⁹ Σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 της Ελλάδας και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 της Ελλάδας (ΕΕ C 312 της 1.9.2023, σ. 67).

καταστροφές το 2023. Ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί σε 152,2 % στο τέλος του 2024 (από 159,3 % στο τέλος του 2023). Αντίστοιχα, σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής, το έλλειμμα της γενικής κυβέρνησης της Ελλάδας προβλέπεται να μειωθεί σε 0,9 % του ΑΕΠ το 2024 (από 2,3 % το 2023), ενώ ο δείκτης χρέους της γενικής κυβέρνησης ως προς το ΑΕΠ αναμένεται να μειωθεί σε 151,9 % στο τέλος του 2024 (από 160,9 % στο τέλος του 2023).

11. Με βάση τις εκτιμήσεις της Επιτροπής, ο δημοσιονομικός προσανατολισμός¹⁰ προβλέπεται να είναι συσταλτικός στο 1,0 % του ΑΕΠ το 2024, σε συνέχεια του επεκτατικού δημοσιονομικού προσανατολισμού ύψους 0,7 % το 2023.
12. Το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος βασίζεται στην παραδοχή ότι δαπάνες ύψους 1,5 % του ΑΕΠ θα χρηματοδοτηθούν με μη επιστρεπτέα στήριξη («επιχορηγήσεις») από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας το 2024, έναντι 0,9 % του ΑΕΠ το 2023. Αυτό συνάδει με τις παραδοχές στις οποίες βασίζονται οι φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής. Οι δαπάνες που χρηματοδοτούνται από επιχορηγήσεις του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας θα καταστήσουν δυνατή την πραγματοποίηση επενδύσεων υψηλής ποιότητας και την υλοποίηση μεταρρυθμίσεων που ενισχύουν την παραγωγικότητα χωρίς άμεσο αντίκτυπο στο ισοζύγιο και το χρέος της γενικής κυβέρνησης της Ελλάδας. Το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος προϋποθέτει αμελητέο ύψος δαπανών που χρηματοδοτούνται με δάνεια από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας το 2023 και το 2024.
13. Σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής, λαμβανομένων υπόψη των πληροφοριών που περιέχει το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος, τα μέτρα που εγκρίθηκαν για τον μετριασμό των οικονομικών και κοινωνικών επιπτώσεων της αύξησης των τιμών της ενέργειας αναμένεται να καταργηθούν σταδιακά σε μεγάλο βαθμό έως το τέλος του 2023, και ορισμένα μέτρα μπορεί να παραμείνουν σε ισχύ έως το τέλος του 2024. Πρόκειται για μέτρα που παρατάθηκαν από το 2023 (συγκεκριμένα: στοχευμένες επιδοτήσεις ηλεκτρικής ενέργειας προς ευάλωτα νοικοκυριά και αυξημένο επίδομα θέρμανσης). Μολονότι το κόστος των μέτρων στον τομέα της ενέργειας αντισταθμίζεται πλήρως από τους φόρους επί των απροσδόκητων κερδών των προμηθευτών ενέργειας το 2023, οι φόροι αυτοί καταργούνται ως επί το πλείστον το 2024 και, ως εκ τούτου, το κόστος αντισταθμίζεται μόνο εν μέρει το 2024 και το 2025. Επιπλέον, το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος περιλαμβάνει νέα μέτρα στο σκέλος των εσόδων και στο σκέλος των δαπανών για το 2024 τα οποία δεν συνδέονται άμεσα με την εξέλιξη των τιμών της ενέργειας. Σε αυτά περιλαμβάνονται, στο σκέλος των εσόδων, η αύξηση της έκπτωσης φόρου εισοδήματος φυσικών προσώπων για νοικοκυριά με τουλάχιστον ένα παιδί, η μείωση διάφορων φόρων που σχετίζονται με την κεφαλαιαγορά και η αύξηση του φόρου διαμονής, και, στο σκέλος των δαπανών, η μεταρρύθμιση του μισθολογικού κόστους του δημόσιου τομέα, η αύξηση του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος κατά 8 % και η παράταση του επιδόματος

¹⁰ Για τη μέτρηση του δημοσιονομικού προσανατολισμού χρησιμοποιείται η μεταβολή των πρωτογενών δαπανών της γενικής κυβέρνησης, χωρίς τις πρόσθετες δημοσιονομικές επιπτώσεις των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων, εξαιρουμένων των έκτακτων δαπανών και των δαπανών για την κυκλική ανεργία, αλλά συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ, σε σχέση με τον μεσοπρόθεσμο (10ετή) μέσο ρυθμό αύξησης του δυνητικού ΑΕΠ, εκφραζόμενη ως ποσοστό του ονομαστικού ΑΕΠ.

μητρότητας από τέσσερις σε εννέα μήνες για τις αυτοαπασχολούμενες και τις αγρότισσες. Το συνολικό κόστος των μέτρων αυτών, τα οποία αναμένεται να έχουν μόνιμο αντίκτυπο στα δημόσια οικονομικά, εκτιμάται από την Επιτροπή σε περίπου 0,3 % του ΑΕΠ το 2024.

14. Στις 14 Ιουλίου 2023, το Συμβούλιο συνέστησε στην Ελλάδα να διασφαλίσει συνετή δημοσιονομική πολιτική, ιδίως περιορίζοντας την ονομαστική αύξηση των εθνικά χρηματοδοτούμενων καθαρών πρωτογενών δαπανών¹¹ το 2024 σε ποσοστό που να μην υπερβαίνει το 2,6 %.

Σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής, οι καθαρές εθνικά χρηματοδοτούμενες πρωτογενείς δαπάνες της Ελλάδας προβλέπεται να μειωθούν κατά 0,3 % το 2024¹², ποσοστό που είναι χαμηλότερο από τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης. Αυτό συνάδει με τη σύσταση του Συμβουλίου.

15. Επιπλέον, το Συμβούλιο συνέστησε στην Ελλάδα να λάβει μέτρα για τη σταδιακή κατάργηση των μέτρων στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας τα οποία είναι σε ισχύ και να χρησιμοποιήσει τα σχετικά κονδύλια που θα εξοικονομηθούν για τη μείωση του δημόσιου ελλείμματος, το συντομότερο δυνατόν το 2023 και το 2024. Το Συμβούλιο διευκρίνισε περαιτέρω ότι, εάν νέες αυξήσεις των τιμών της ενέργειας καταστήσουν αναγκαία τη θέσπιση νέων μέτρων στήριξης ή τη συνέχισή τους, η Ελλάδα θα πρέπει να διασφαλίσει ότι τα εν λόγω μέτρα στοχεύουν στην προστασία των ευάλωτων νοικοκυριών και επιχειρήσεων, είναι δημοσιονομικώς ανεκτά και διατηρούν τα κίνητρα για εξοικονόμηση ενέργειας.

Σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής, το καθαρό δημοσιονομικό κόστος¹³ των μέτρων στήριξης στον τομέα της ενέργειας προβλέπεται να ανέλθει σε 0,0 % του ΑΕΠ το 2023 και σε 0,1 % το 2024 και το 2025¹⁴. Οι στοχευμένες επιδοτήσεις ηλεκτρικής ενέργειας προς ευάλωτα νοικοκυριά θεωρείται ότι θα παραμείνουν σε ισχύ το 2024, ενώ το αυξημένο επίδομα θέρμανσης θα παραμείνει σε ισχύ και το 2025. Το κόστος των μέτρων αυτών αντισταθμίζεται εν μέρει από τον φόρο στο φυσικό αέριο που χρησιμοποιείται για την παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας.

16. Επιπλέον, το Συμβούλιο συνέστησε στην Ελλάδα να διατηρήσει τις εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις και να διασφαλίσει την αποτελεσματική απορρόφηση των επιχορηγήσεων του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων κονδυλίων της ΕΕ, ιδίως για την προώθηση της πράσινης και της ψηφιακής μετάβασης.

¹¹ Ως καθαρές πρωτογενείς δαπάνες ορίζονται οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δαπάνες, εκτός των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων και εξαιρουμένων των δαπανών για τόκους, καθώς και των δαπανών για την κυκλική ανεργία.

¹² Λαμβάνονται υπόψη τα έκτακτα μέτρα ύψους 0,1 % του ΑΕΠ το 2024, σχετικά με έξοδα για τον μετριασμό των επιπτώσεων φυσικών καταστροφών, καθώς και 0,2 % του ΑΕΠ το 2023, επίσης σχετικά με έξοδα λόγω των φυσικών καταστροφών. Στις 14 Ιουλίου 2023, το Συμβούλιο αναφέρθηκε επίσης στις καταστροφικές πλημμύρες που έπληξαν την Ιταλία τον Μάιο του 2023 και συμφώνησε να ληφθεί υπόψη το κόστος των μέτρων άμεσης στήριξης έκτακτης ανάγκης εξαιτίας των εν λόγω πλημμυρών στις μεταγενέστερες αξιολογήσεις της συμμόρφωσης και να θεωρηθούν τα μέτρα, καταρχήν, έκτακτα και προσωρινά. Παρόμοια προσέγγιση έχει ακολουθηθεί όσον αφορά τις πλημμύρες στην Ελλάδα.

¹³ Το ποσοστό αυτό αντιπροσωπεύει το επίπεδο του ετήσιου δημοσιονομικού κόστους των εν λόγω μέτρων, συμπεριλαμβανομένων των εσόδων και των δαπανών και, κατά περίπτωση, χωρίς τα έσοδα από φόρους επί των απροσδόκητων κερδών των προμηθευτών ενέργειας.

¹⁴ Οι φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής προϋποθέτουν, καταρχήν, ότι τα μέτρα τα οποία, σύμφωνα με το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος, δεν θα καταργηθούν σταδιακά κατά τη διάρκεια του 2024 έχουν δημοσιονομικές επιπτώσεις και το 2025.

Σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής, οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις προβλέπεται να μειωθούν στο 2,3 % του ΑΕΠ το 2024 (από 2,5 % του ΑΕΠ το 2023) και, ως εκ τούτου, δεν αναμένεται να διατηρηθούν. Αυτό οφείλεται στο χρονοδιάγραμμα των περιόδων προγραμματισμού των διαρθρωτικών ταμείων της ΕΕ και των σχετικών εθνικά χρηματοδοτούμενων συνεισφορών. Οι επενδύσεις στο πλαίσιο της νέας περιόδου προγραμματισμού το 2024 αναμένεται να είναι χαμηλότερες από τις επενδύσεις που πραγματοποιήθηκαν το 2023 στο πλαίσιο της προηγούμενης περιόδου προγραμματισμού. Αυτό έχει ως αποτέλεσμα τη μείωση των σχετικών επενδυτικών δαπανών, συμπεριλαμβανομένου του εθνικά χρηματοδοτούμενου μέρους. Η δημοσιονομική προσαρμογή το 2024 δεν οφείλεται κατά κύριο λόγο στη μείωση των επενδύσεων. Λαμβανομένων υπόψη αυτών των πρόσθετων παραγόντων, εκτιμάται ότι οι εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις το 2024 συνάδουν με τη σύσταση του Συμβουλίου. Αντίστοιχα, οι δημόσιες δαπάνες που χρηματοδοτούνται με έσοδα από ταμεία της ΕΕ, συμπεριλαμβανομένων των επιχορηγήσεων του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας, αναμένεται να αυξηθούν στο 2,8 % του ΑΕΠ το 2024 (από 2,5 % του ΑΕΠ το 2023).

17. Επιπλέον, στις 14 Ιουλίου 2023, το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στην Ελλάδα, για την περίοδο μετά το 2024, να συνεχίσει να εφαρμόζει μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική στρατηγική σταδιακής και βιώσιμης εξυγίανσης, σε συνδυασμό με επενδύσεις και μεταρρυθμίσεις για την επίτευξη υψηλότερης βιώσιμης ανάπτυξης, ώστε να επιτύχει συνετή μεσοπρόθεσμη δημοσιονομική θέση. Το σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος δεν περιλαμβάνει δημοσιονομικές προβολές πέραν του 2024.
18. Τέλος, στις 14 Ιουλίου 2023, το Συμβούλιο συνέστησε επίσης στην Ελλάδα να καταστήσει το φορολογικό σύστημα πιο φιλικό προς τις επενδύσεις με τη θέσπιση ευρύτερου συστήματος προαποφάσεων σε θέματα φορολογίας· να διευρύνει τη φορολογική βάση, μεταξύ άλλων με την επανεξέταση της τρέχουσας δομής φορολόγησης για τους αυτοαπασχολούμενους· και να ενισχύσει τη φορολογική συμμόρφωση με την επέκταση της χρήσης ηλεκτρονικών πληρωμών. Συνέστησε ακόμη στην Ελλάδα να διαφυλάξει και να ενισχύσει τη λειτουργική αυτονομία της φορολογικής αρχής, και να διασφαλίσει την αποδοτικότητα της δημόσιας διοίκησης, μεριμνώντας παράλληλα για τη δυνατότητα προσέλκυσης των κατάλληλων δεξιοτήτων και διατηρώντας τη συνέπεια με το ενιαίο μισθολόγιο. Επίσης, να εξακολουθήσει να μειώνει τον αριθμό των μη εξυπηρετούμενων δανείων και να βελτιώσει περαιτέρω τη λειτουργία της δευτερογενούς αγοράς μη εξυπηρετούμενων δανείων.

Στο σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος, οι αρχές εξήγγειλαν τη θέσπιση της υποχρέωσης αγοράς και πώλησης ακινήτων αποκλειστικά με ηλεκτρονικά μέσα πληρωμών, καθώς και την αύξηση της ποινής για συναλλαγές τοις μετρητοίς πάνω από τα επιτρεπόμενα ποσά. Επιπλέον, η διασύνδεση των ταμειακών μηχανών με τερματικά σημεία πώλησης αναμένεται να ολοκληρωθεί το 2024 και η ηλεκτρονική τιμολόγηση αναμένεται να καταστεί υποχρεωτική. Η απαίτηση κατοχής συστήματος ηλεκτρονικών πληρωμών αναμένεται επίσης να επεκταθεί σε τμήματα της αγοράς λιανικής που επί του παρόντος δεν υπόκεινται σε τέτοια υποχρέωση. Η πλήρης και έγκαιρη εφαρμογή των εξαγγελθέντων μέτρων θα είναι καίριας σημασίας για την υλοποίηση της σύστασης. Οι αρχές ανακοίνωσαν επίσης διάφορα μέτρα για τη βελτίωση της ελκυστικότητας της ελληνικής δημόσιας διοίκησης στην αγορά εργασίας, συμπεριλαμβανομένου ενός νέου μόνιμου συστήματος ανταμοιβής. Για

την περαιτέρω μείωση των μη εξυπηρετούμενων δανείων αναμένεται η επανεκκίνηση του καθεστώτος προστασίας περιουσιακών στοιχείων.

19. Σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής, η αύξηση των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών προβλέπεται να τηρεί τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης το 2024.

Επιπλέον, σύμφωνα με τις φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής, και λαμβανομένων υπόψη των πληροφοριών που περιλαμβάνονται στο σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος της Ελλάδας, τα μέτρα στήριξης έκτακτης ανάγκης στον τομέα της ενέργειας αναμένεται να καταργηθούν σταδιακά το συντομότερο δυνατόν το 2023 και το 2024.

Εκτιμάται επίσης ότι η Ελλάδα σχεδιάζει να διατηρήσει τις εθνικά χρηματοδοτούμενες δημόσιες επενδύσεις. Η Ελλάδα θα πρέπει επίσης να διασφαλίσει την αποτελεσματική απορρόφηση των επιχορηγήσεων του μηχανισμού ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλων κονδυλίων της ΕΕ.

Συνολικά, η Επιτροπή είναι της γνώμης ότι το επικαιροποιημένο σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος της Ελλάδας συνάδει με τη σύσταση του Συμβουλίου της 14ης Ιουλίου 2023.

Ταυτόχρονα, η Επιτροπή προβλέπει για την Ελλάδα ονομαστικό δημοσιονομικό έλλειμμα ύψους 0,9 % του ΑΕΠ το 2024, κάτω από την τιμή αναφοράς του 3 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη, και τον δείκτη του δημόσιου χρέους στο 151,9 % το 2024, πάνω από την τιμή αναφοράς του 60 % του ΑΕΠ που ορίζει η Συνθήκη, και 43 εκατοστιαίες μονάδες του ΑΕΠ κάτω από το αντίστοιχο ποσοστό στο τέλος του 2021.

Η Επιτροπή είναι επίσης της γνώμης ότι η Ελλάδα έχει σημειώσει κάποια πρόοδο όσον αφορά τα διαρθρωτικά στοιχεία των δημοσιονομικών συστάσεων που διατύπωσε το Συμβούλιο στις 14 Ιουλίου 2023 και, ως εκ τούτου, καλεί τις ελληνικές αρχές να σημειώσουν περαιτέρω πρόοδο.

Συνολική παρουσίαση της προόδου που έχει επιτευχθεί όσον αφορά την εφαρμογή των ειδικών ανά χώρα συστάσεων του Συμβουλίου θα συμπεριληφθεί στην έκθεση χώρας για το 2024 και η πρόοδος θα αξιολογηθεί στο πλαίσιο των ειδικών ανά χώρα συστάσεων του Συμβουλίου που θα προτείνει η Επιτροπή την άνοιξη του 2024.

Πίνακας: Βασικά μακροοικονομικά και δημοσιονομικά αριθμητικά στοιχεία

	2022	2023		2024	
	Εκτέλεση	ΣΔΠ	Επιτροπή	ΣΔΠ	Επιτροπή
Πραγματικό ΑΕΠ (% μεταβολή)	5,6	2,3	2,4	3,0	2,3
Πληθωρισμός βάσει του ΕνΔΤΚ (%· ετήσιος μέσος όρος)	9,3	4,0	4,3	2,4	2,8
Ισοζύγιο γενικής κυβέρνησης (% του ΑΕΠ)	-2,4	-2,1	-2,3	-1,0	-0,9
Πρωτογενές ισοζύγιο (% του ΑΕΠ)	0,1	1,1	1,1	2,1	2,5
Ακαθάριστο χρέος της γενικής κυβέρνησης (% του ΑΕΠ· στο τέλος του έτους)	172,6	159,3	160,9	152,2	151,9
	Επιτροπή	Επιτροπή		Επιτροπή	
Δημοσιονομικός προσανατολισμός (*) (% του ΑΕΠ)	-1,4	-0,7		1,0	
Δημοσιονομική προσαρμογή (**) (% του ΑΕΠ)	-1,6	-0,3		1,4	
Μεταβολή του συνολικού καθαρού δημοσιονομικού κόστους των μέτρων στήριξης στον τομέα της ενέργειας (***) (% του ΑΕΠ)	2,1	-2,6		0,1	
Αύξηση των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών (% μεταβολή) (Α)				-0,3	
Συνιστώμενος μέγιστος ρυθμός αύξησης των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών (****) (% μεταβολή) (Β)				2,6	
Διαφορά από τη συνιστώμενη αύξηση των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών (ε.μ.) (Β-Α)				2,9	

Σημειώσεις:

(*) Μεταβολή των πρωτογενών δαπανών της γενικής κυβέρνησης, χωρίς τις πρόσθετες δημοσιονομικές επιπτώσεις των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων (και των προσωρινών μέτρων έκτακτης ανάγκης που σχετίζονται με την πανδημία COVID-19), εξαιρουμένων των έκτακτων δαπανών και των δαπανών για την κυκλική ανεργία, αλλά συμπεριλαμβανομένων των δαπανών που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ, σε σχέση με τον μεσοπρόθεσμο (10ετή) μέσο ρυθμό αύξησης του δυνητικού ονομαστικού ΑΕΠ. Το αρνητικό (θετικό) πρόσημο υποδηλώνει υπέρβαση (υστέρηση) της αύξησης των καθαρών πρωτογενών δαπανών σε σχέση με τη μεσοπρόθεσμη αύξηση του δυνητικού ΑΕΠ, που αντιστοιχεί σε επεκτατικό (συσταλτικό) δημοσιονομικό προσανατολισμό.

(**) Μεταβολή των πρωτογενών δαπανών της γενικής κυβέρνησης, χωρίς τις πρόσθετες δημοσιονομικές επιπτώσεις των μέτρων διακριτικής ευχέρειας στο σκέλος των εσόδων (και των προσωρινών μέτρων έκτακτης ανάγκης που σχετίζονται με την πανδημία COVID-19), εξαιρουμένων των έκτακτων δαπανών και των δαπανών για την κυκλική ανεργία, καθώς και των δαπανών που χρηματοδοτούνται με μη επιστρεπτέα στήριξη (επιχορηγήσεις) από τον μηχανισμό ανάκαμψης και ανθεκτικότητας και άλλα ταμεία της ΕΕ, σε σχέση με τον μεσοπρόθεσμο (10ετή) μέσο ρυθμό αύξησης του δυνητικού ονομαστικού ΑΕΠ. Το αρνητικό (θετικό) πρόσημο υποδηλώνει υπέρβαση (υστέρηση) της αύξησης των εθνικά χρηματοδοτούμενων καθαρών πρωτογενών δαπανών σε σχέση με τη μεσοπρόθεσμη αύξηση του δυνητικού ΑΕΠ, που αντιστοιχεί σε επεκτατική (συσταλτική) δημοσιονομική προσαρμογή.

(***) Μέτρα στήριξης στον τομέα της ενέργειας μείον τα έσοδα από νέους φόρους και εισφορές επί των απροσδόκητων κερδών των παραγωγών ενέργειας.

(***) Σύμφωνα με τη σύσταση του Συμβουλίου σχετικά με το εθνικό πρόγραμμα μεταρρυθμίσεων 2023 της Ελλάδας και τη διατύπωση γνώμης του Συμβουλίου σχετικά με το πρόγραμμα σταθερότητας 2023 της Ελλάδας (ΕΕ C 312 της 1.9.2023, σ. 67).

(****) Υπέρμετρη αύξηση των καθαρών εθνικά χρηματοδοτούμενων πρωτογενών δαπανών σε σχέση με τον συνιστώμενο μέγιστο ρυθμό αύξησης, εκφραζόμενη ως ποσοστό του ΑΕΠ.

«ΣΔΠ»: σχέδιο δημοσιονομικού προγράμματος 2024, «Επιτροπή»: φθινοπωρινές προβλέψεις 2023 της Επιτροπής.

Βρυξέλλες, 21.11.2023

Για την Επιτροπή
Raolo GENTILONI
Μέλος της Επιτροπής

